

MÖKKIJÄRVEN LINNUT

MAURI LEIVO

DOCENDO

MÖKKIJÄRVEN LINNUT

MAURI LEIVO

TEKSTI, VALOKUVAT & ULKOASU Mauri Leivo
maurileivo.kuvat.fi

KUSTANNUSTOIMITUS Matti Karhula

KUSTANTAJA Docendo
info@docendo.fi
www.docendo.fi

Docendo on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.

COPYRIGHT © Docendo & Mauri Leivo, 2024

ISBN 978-952-382-796-7

Painettu EU:ssa

Suomen tietokirjailijat ry., Raija ja Ossi Tuuliaisien säätiö sekä Suomen valokuvajärjestöjen keskusliitto Finnfoto ry ovat myöntäneet apurahan tätä teosta varten.

Kannen kuva: telkkä. Ensimmäisen aukeaman ja takakannen kuva: kuikka.

Sisällys

Mökkijärven monet kasvit	4	Huppupäiden luodolla	60
Hiljaisuus	8	Olen suomalainen	64
Elonmerkkejä	12	Melkein alkulintuja	68
Sanansaattajat	18	Mainoksista tuttu	78
Kala-apajilla	22	Mattimyöhäiset	83
Rannat sulavat	28	Miesten ja naisten työt	90
Odottelua	34	Kesäyö	98
Kierros	40	Korentojahti	106
Rantojen riukupyristö	46	Ukkosmyrsky	111
Kiljukaulat	50	Uutta elämää	116
		Kaksi pientä kuikkaa	124
		Rumat ankanpoikaset	129
		Rinnakkaiselo	134
		Etova luonto	141
		Käypäläisiä	150
		Muutos	158
		Yksin maailmassa	168
		Syysparveilua	174
		Matkalaisia pohjoisesta	180
		Hanhia!	192
		Marras	200
		Järvi jäätyy	210

Mökkijärven monet kasvot

Oma mökkimme seistä tönöttää Pohjois-Karjalassa, Outokummun Juojärvellä, sen itärannalla. Paikassa, jossa olen viettänyt jo neljänkymmenen vuoden ajan lukemattomia hetkiä silmät suunnattuina järvelle. Milloin tähystellen eteerisesti kaukaisuuteen yli peninkulmaisena levittäytyvän selän, milloin havainnoiden keskittyneemmin järvellä hääriäviä siivekkäitä, milloin muuten vain tuijottaen hienoa järvimaisemaa.

Minulle oma mökkimme on maailman paras mökki. Kuinkas muutenkaan. Mökillämme ovat syntyneet monet tämän kirjan tarinat ja kuvat. Mökkiympäristö ja mökilläolo jo itsessään inspiroivat kumpikin vahvasti luovaan toimintaan ja ajatteluun.

Meillä kaikilla on omat tapamme olla mökillä. Itselläni jokapäiväisiin mökkirutiineihin kuuluu aamiaisen kattaminen pöydälle laiturin päähän. Sieltä, aitiopaikalta, on mukava ihailla järvimaisemaa, nauttia siitä kirjaimellisesti vetten päällä. Ja tähystellä siinä samalla lintuja. Kiikari on vakiovaruste aamiaispöydässä, samoin kamera.

Järvimaisema ei ole hetkeäkään samanlainen. Vesi elää. Pilvet liikkuvat. Valo muuttuu. Maiseman yksityiskohdat näyttävät erilaisilta kuin vielä silmänräpäys sitten. Kaiken aikaa putkahtaa näkyviin jotain uutta ja mielenkiintoista. Ja aina jossakin joku lintu liikkuu, lentää, ui, sukeltaa. Järvelle voi kyllästymättä tuijottaa koko päivän.

Koska nykyisestä asuinpaikastani Porvoosta on Juojärvelle matkaa likemmäs puolentuhatta kilometriä, mökille ei tule ajeltua kovin usein. Ainakaan niin usein kuin haluaisin. Onneksi olen löytänyt nykyisiltä asuinsijoiltani Itä-Uudeltamaalta muutaman itselleni mieluisan 'sijaismökkijärven', missä voin aina mökkihaikeuden yllättäessä käydä oleilemassa ja tunnelmoimassa.

Sijaismökkijärvistä yksi on kuin Juojärvi pienoiskoossa: avara, karu, kirkasvetinen ja kivikkoinen. Toinen on aivan erilainen: rehevä, matala ja sameavetinen. Pari muuta ovat kumpikin pienehköjä tummavetisiä metsäjärviä, joista toisen rannoilla on useita kymmeniä kesämökkejä, toisen vain jokunen. Kaikissa näissä järvissä on omat kiinnostavat puolensa, ja — mikä valokuvaamisen kannalta tärkeää — niiden linnusto poikkeaa toisistaan. Mikä yhdellä järvellä jää kuvaamatta, voi olla helppo kuvata toisella. Tähän kirjaan olen ottanut kuvia noin viidellätoista eri järvellä.

Mökkijärviä on tosiaan moneen lähtöön. On isoja ja pieniä, pitkulaisia ja pyöreitä, karuja ja reheviä.

Kivikko- ja suorantaisia, kirkas- ja ruskeavetisiä, vähä- ja monisaarisia. Taajaman vieressä lainehtivia, keskellä maaseutumaisemaa jököttäviä, erämaan hiljaisuudessa lepääviä. Ainoa vedenpitävä tunnusmerkki mökkijärvelle taitaakin olla se, että sen rannalla tai saarella pilkottaa vähintään yksi mökki. Aika usein niitä on monta. Joskus taas niin tiuhaan että hirvittää.

Tässä kirjassa sivuutan kuitenkin mökkijärvien yksilölliset erityispiirteet aika lailla tyystin. Niputan tuhannet ainutlaatuiset mökkijärvemme sumeilematta yhteen ja kutsun niitä yleensä sen kummemmin erittelemättä tai nimeämättä ihan vain mökkijärviksi. Pienellä alkukirjaimella. Tai pelkiksi järviksi.

Olennaista ei näet ole tällä kertaa itse järvi tai sen nimi, vaan siellä asuvat linnut. Ne ovat päähenkilöitä. Niistä tämä kirja kertoo. Niiden käyttäytymisestä, ekologiasta ja muusta elämästä höystettynä erilaisilla tapahtumilla, sattumuksilla ja havainnoilla, joita olen itse omin silmin nähnyt, korvin kuullut tuhansien mökkijärvillä vietettyjen tuntien aikana.

Juuri tuosta lintujen käyttäytymisestä olen ollut erityisen kiinnostunut jo pitkään. Se pitää sisällään oivalluksen, että linnut, samaan lajiin kuuluvatkaan, eivät ole yhtäläistä höyhenpeitteistä massaa vaan aivan yhtä yksilöllisiä kuin ihmisetkin. Yksi kalalokki voi käyttäytyä samassa tilanteessa aivan eri tavalla kuin sen lajitoveri, ja niiden luonteetkin ovat erilaiset. Ne myös saattavat suhtautua meihin ihmisiin hyvin eri tavoin.

Kuva: Emmi Manninen

Yksi lokki asettuu pesimään saunan katolle ja katselee sieltä tyynesti mökkiläisten puuhia. Toinen kiertää mökkirannan kauempaa ja kakaisee nokastaan varoituksen heti, kun ihminen ilmaantuu rannalle.

Linnut voivat toimia eri mökkijärvillä hyvinkin vaihtelevasti riippuen siitä, millaiset olosuhteet milläkin järvellä on ja millaisia kokemuksia niillä on siellä olemisesta. Se kuinka paljon linnut kohtaavat järvellä kilpailua tai häiriötä etsiessään pesimispaikkaa, voi ratkaista jäävätkö ne sinne vai eivät. Ja ravintotilanne, sen tärkeyttä ympäri vuoden ei tarvitse edes mainita. Jos apetta on niukalti, järvelle on turha jäädä, tai ainakin vatsan täyttämiseksi joutuu tekemään paljon enemmän töitä. Joillakin järvillä linnut joutuvat varomaan syksyisin metsästäjiä, toisilla ei. Tämä on painava seikka erityisesti kelvollista levähdys- ja ruokailupaikkaa etsiville sorsalinnuille.

Linnut painavat visusti mieleen niin hyvät kuin huonot kokemukset eri järvillä. Niistä voi riippua pesinnän onnistuminen tai jopa henkiriegun säilyminen. Kuten Afrikassa sanotaan: ”Koti on siellä, missä asiat ovat hyvin”.

Lopuksi muutama lohdutuksen sana. Jos kirjaa lukiessasi harmittelet, ettet ole omalla mökkijärvelläsi nähnyt jotain kuvailemaani kiinnostavaa tapahtumaa tai lintulajia, niin älä huoli, tuskin millään järvellä voi nähdä kaikkea tässä kirjassa kerrottua, saatikka yksittäisellä mökkirannalla. Olen koonnut näille sivuille kaikkea sitä, mitä itse olen vuosien varrella sattunut näkemään *monilla* erilaisilla mökkijärvillä.

Toki suomalaisilla mökkijärvillä on mahdollista nähdä ja kokea vielä kaikenlaista muutakin. Suomi on laaja maa, ja oma retkeilyni painottuu hyvin vahvasti Itä-Uudellemaalle (jossa asun) sekä Pohjois-Karjalaan (jossa oma mökkimme sijaitsee). Lapin, Pohjanmaan tai vaikkapa Satakunnan asioista en tiedä paljonkaan. Olet siis hyvinkin voinut omalla mökkijärvelläsi havaita jotain sellaista, joka itseltäni on jäänyt näkemättä. Jos näin on, onnittelen sinua.

Mökkiaatoksissa sydäntälvellä 2024

Mauri Leivo

Hiljaisuus

On kunnon helmikuinen lumimyräkki. Miljoonat lumikiteet viskoutuvat ilman halki. Järvenselällä riehuu alati voimistuva puhuri, joka nostattaa komeita lumipilviä ilmaan. Vastaranta katoaa epämääräiseen lumiutuun.

Vallitsee keli, jollainen hivelee kaikkia aistejani ja saa valokuvaajaminäni hykertelemään. Keli, jolla saa tavanomaisesta poikkeavia kuvia, koska vain harva viitsii raahautua moisella koiranilmalla luonnonhelmaan, saatikka ryhtyä kuvaushommiin.

Kävelen sijaismökkijärven jäällä ja räpsin kuvia kalalokkikivistä. Niiden liepeillä käytäisiin parin kuu-kauden kuluttua tiukat mittelöt pesäpaikoista. Nyt niitä peittää lumi ja jää.

Kuikkien vakituinen pesimäsaareke lähellä rantaa uinuu sekin talviuntaan. Asukkaansa se saa lokkikiviä myöhemmin. Vasta kun riittävän pitkä railo aukeaa sen edustalle. Saarekkeen ohuet lepänruipat kumartavat tuulen voimasta syvään, ja hentoiset kuloheinät heiluvat holtittoman näköisesti.

Kuvattuani reilun tunnin huiskin enimmäkseen lumet pikkukiveltä ja istahdan alas selkä tuuleen päin. Silmäilen järveä. On jännittävää katsella sitä aivan toisesta perspektiivistä kuin sulan veden aikaan. Talvella järvi näyttää muutenkin toisenlaiselta, jotenkin vieraalta, vaikeasti hahmotettavalta. Onko tämä tosiaan se sama järvi? Mikä niemi tuo tuolla oikein on?

Samalla kun katseeni kiertää pitkin jään ja lumen peittämää järveä, ajatukset lähtevät laukkaamaan. Suljen silmäni, ja hetkessä olen neljänsadan kilometrin päässä Juojärvellä, omalla mökkijärvellä. Näen kaiken selkeästi.

Peninkulmainen aava levittäytyy edessäni valkeana ja elottomana. Juojärvi nukkuu talviuntaan. Puoli metriä jäätä, sen päällä vaaksa lunta.

Katseeni hakeutuu tuttuihin kiintopisteisiin. Pieneen lintuluotoon mökin edessä. Pariin vähän isompaan, rauhoitettuun saareen keskellä selkää. Venevalkamaan järven suurimman saaren itärannalla. Yksinäiseen maalaistaloon kaukana vastarannan harjanteella. Ja noihin aina yhtä viiltävästi silmiini sattuviin punaisiin ja vihreisiin väylämerkkeihin, ihmisten tekeleisiin, jotka pilaavat muuten niin hienon ja jopa vähän erämaisen

maiseman. No, ovathan ne toki tarpeellisia, mutta esteetikko sisälläni protestoisi silti.

On hiljaista. Niin hiljaista että korvissa alkaa humista. En kuule minkäänlaisia ääniä. En ihmisten, en lintujen, en minkään. Melkein jo ajattelen että kuolemanhiljaista... mutta sitten muistan olennot jään alla. Kalat, äyriäiset, päivänkorennontoukat, kaikki muut. Ahdin valtakunnassa eletään kaiken aikaa! Ei tosin yhtä vilkkaasti kuin kesällä, ovathan vesieläimet vaihtolämpöisiä ja siten talvisaikaan kankeita ja hidashiikkeisiä. Mutta henki kuitenkin pihisee, se on pääasia. Välillä syödään, uidaan, sitten taas levätään. Kaloista monet horrostavat talvella, eivätkä sen vuoksi liiku juurikaan.

Vaivun syviin aatoksiin. Niin käy miltei aina mökkijärven rannalle saapuessani. Riemu, ihailu, onni. Hartaus, sisäänpäin kääntyminen, hiljentyminen. Kaikki nuo tunteet yhdessä aivan erityislaatuisena olotilana, joka palauttaa mieleen tuhansia muistoja kesämökillä vietetyistä hetkistä. Ja päällimmäisenä kiitollisuus siitä kaikesta.

Mökkijärven rannalla tunnen iloa omasta väkevästä luontosuhteestani, joka on kulkenut rinnallani, osana minua läpi elämän. Suonut iloa ja hienoja kokemuksia. Antanut voimaa ja lohtua, kun sellaista on tarvittu. Tai vähintäänkin tarjonnut antoisaa, maadoittavaa ulkoilmaelämää kaikkina vuodenaikoina, kaikenlaisilla säillä, kaikenlaisissa mielentiloissa.

Järvi, luoto, linnut. Kuikat, lokit, tiirat. Ohilentävä telkkä. Kivellä niaileva rantasipi. Kaikki ne, luonto, on minulle kuin omaa perhettä. Perheen parissa oleminen tuntuu hyvältä. Eheyttävältä.

Äkkiä metsässä rysähtää. Ilmojen raivotar repii ison oksan männystä. Havahdun ääneen, ja palaan takaisin tähän hetkeen, sijaismökkijärven rantaan. Täällä ei ole hiljaista. Tuuli puhisee, ujeltaa ja kohisee rantametsässä. Saa puut vaikeroimaan, metsän huokaamaan.

Koko talven hiljaa ollut järvi on sekin alkanut laulaa sään lauhduttua äkisti. Järvi ulvahtelee ja vongahtelee. Humahtelee ja kumahtelee. Välillä äänet kuuluvat yhdestä paikasta, välillä ne leviävät järven yli mahtavana ääniaaltona. On kuin järvellä laulaisi lauma ryhävalaita.

Kaivan repusta eväät. Ruisleipää, vegeleikettä, mustaherukanlehtiteetä. Mutustellessani kuljetan kiikarin näkökenttää ympäri järveä. Jospa vaikka...

Ei, mitään ei näy. Vastarannan kalliomännikössä pesivät korpitkin taitavat jököttää visusti tuuhean puun suojuissa ja vartoa sään paranemista.

Vielä joudun odottamaan. Ehkä kuukauden, ainakin viikkoja. Riippuu keleistä.

Elonmerkkejä

Kävellessäni kohti rantaa näen jo puiden lomasta liikettä. Lopultakin järvelle on ilmaantunut elonmerkkejä pitkän talven jälkeen. Tarkkaan ottaen kaksi kappaletta. Korppipari.

Isossa mökittömässä saarella pesivä kaarnepariskunta on alkanut viettää reviirillään yhä pitempiä aikoja. Vahtiessaan tonttiaan isot mustat linnut kiertelevät samalla lähiseudun rantoja ja luotoja. Nyt ne ovat laskeneet koipensa isohkolle niemenedusluodolle. Syötävää luodolla ei liiemmin ole, mutta lumen alta paljastuneita kiviä on mukava tutkia silkasta tutkimisen ilosta. Sakea räntäsadekaan ei haittaa.

Luoto on älykkäille linnuille kuin ässäarpa. Sitä on jännittävää rapsuttaa, mutta täysosumaa tulee harvoin.

Lauha kevättalvi on tehnyt työtään. Talvella rikkumattoman valkeuden järvelle tuonut lumi on alkanut sulaa. Luotokin on karistanut suuren osan lumivaipasta harteiltaan. Isoimmat kivet ovat jo melkein paljaat. Päivisin elohopea käväisee jo nollan yläpuolella, ja ilmassa on muutenkin kosolti hyviä enteitä, lupaavaa valoa, vaikkei aurinkoa olekaan juuri näkynyt.

Kesken kaiken korpit säikähtävät ja heilahtavat lentoon. Pitkät vahvat siivet vievät ne kauemmaksi jälle, jonne ne laskeutuvat ja jäävät katsomaan rannan suuntaan siipiään kohautellen. Kanahaukka? Kenties, mutta todennäköisemmin kuitenkin rannalla pyörähtänyt ihminen. Niiden suhteen korpit ovat aina varuillaan.

Pian korpit rauhoittuvat ja jatkavat tutkimuksiaan. Toinen lennähtää jään ympäröimän vesikiven laelle ja tarkkailee sieltä ympäristöä. Kotvan kuluttua kumpikin on taas perkaamassa luotoa.

Korpit ovat aloittaneet pesimäkauden jo aikaa sitten. Aluksi, joskus tammi–helmikuussa, kaarneet ovat rahisseet ilmojen teillä, käännähdelleet naurettavan helpponäköisesti selälleen ja takaisin, viuhtoneet soidinlennon huumassa niin, että ilmassa kuuluu hankaus ja pilkanteko painovoimalle.

Samoihin aikoihin ne ovat alkaneet kohennella monivuotista risupesäänsä. Putsanneet sen lumesta ja tuoneet uusia oksia. Paritelleetkin ne ovat, useastikin, ja nyt naaraan elimistössä saattaa hyvinkin olla kehitymässä munia. Ehkä puolenkymmentä, sen kokoinen pesye korpilla tavallisimmin on.

Korppi on linnuistamme varhaisimpia pesijöitä. Suurimmassa osassa maata korpit pyöräyttävät ensim-

mäiset munat jo maaliskuussa. Kolmiviikkoisen haudonnan jälkeen kuoriutuvat poikaset, jotka viipyvät pesässä reilun kuukauden. Toukokuussa, kun korpinpojat lähtevät kiertelemään pesän ympäristöön, viimeiset mökkijärven linnut vasta palailivat muuttomatkaltaan.

Korppiperheelle tilanne on otollinen. Kun jälkipolvi on lennossa, järven luodot, saaret ja rannat ovat täynnä muiden lintujen pesiä, munia ja poikasia. Tästä sadosta pikimustat linnut kantavat veronsa.

Korppipoikueen kesä kuluu opetellessa korppina olemisen taitoja. Korpin tapaisille isokokoisille ja älykkäille otuksille on tyypillistä, että jälkeläiset kulkevat emojen kintereillä pitkän aikaa. Tässä suhteessa ne eroavat useimmista muista linnuista.

Toinen lintumaailmassa harvinaisempi piirre on korppien pariuskollisuus. Korppi elää saman siipän kanssa siihen asti, kunnes jommastakummasta aika jättää.

Eräällä toisella järvellä näen korpin pienemmän serkun, variksen, samanlaisissa luodontutkimispuuhissa. Älykkyys, uteliaisuus ja touhukkuus. Mutta myös tarkkaavaisuus, varovaisuus ja ainainen epäluuloisuus. Ne kuuluvat kaikkien varislintujen peruspiirteisiin.

Talvensa taajamissa ja kaatopaikkojen liepeillä notkunut varisarmeija hajaantuu kevään tullen ympäri lähiseutuja varaamaan pesimäreviirejä. Monen harmaatakin lento vie myös mökkijärville, vaikka siellä ei vielä ole juurikaan elantoa tarjolla. Alkukevälläivät ovat kuitenkin jo niin pitkiä, että aamutankkauksen jälkeen varikset ehtivät käydä syrjemmälläkin raakkumassa ennen kuin palaavat jälleen illaksi asutuksen piiriin.

Olen pannut merkille, että varisten käyttäytyminen muuttuu niiden saavuttua järven rantaan. Ne ovat täällä paljon arempia kuin taajamissa, missä ne ovat tottuneet ihmisten jatkuvaan läsnäoloon. Täällä jokainen ihminen on huutomerkki, jota kannattaa vähän varoa. Voi olla, että paikoin syjäseudulla variksia ammutaan yhä haittalintuina, vaikka metsästyslaki suojaakin niitä nykyään pesimäaikana. Toisaalta, pesimäpaikoilla lintu kuin lintu on varovaisempi. Tämä on viisasta, sillä pesintä on linnuille vuoden tärkein tapahtuma. Sen onnistumisesta kannattaa vaalia kaikin keinoin.

Yhtenä aamuna kuulen rannalle teerien soidinpulinaa. Läheinen niemi estää näkyvyyden äänen suuntaan, enkä jäiden haurastuttua uskalla lähteä jäälle. Ei se haittaa. Riittää että saan kuunnella tuota hienoa kevätääntä.

Jonkin ajan kuluttua pulina lakkaa. Arvaan lyyrapyrstöjen lentäneen metsään ruokailemaan. Tai ehkä kana- haukka on syöksynyt paikalle. Monen teeren elämänliekki sammuu haukan kynsiin. Toisaalta teeret pitävät tuon upean petolinnun kiinni elämänsyrjässä ankaran talvikauden aikana.

Seuraavana aamuna lähdän etsimään teeriä, ja löydänkin kaksi lyyrapyrstöä kilometrin päästä pieneltä järvenselältä. Siinä missä avarat pellot ja laajat avosuot, myös järven jää kelpaa mainiosti soidinteerien turnajais-areenaksi. Siellä on lääniä tarkkailla, etteivät kanahaukat tai muut saalistajat pääse yllättämään.

Sanansaattajat

Sitten se tapahtuu, kevään ensimmäiset muuttolinnut ilmestyvät mökkijärvelle. Muuttolinnut!

En hoksaa niitä heti, sillä ne makaavat jäällä ja nukkuvat. Valkoisia lintuja ei ole helppo hahmottaa valkoista lunta ja jäätä vasten. Ne ovat itsekin kuin jäälle kinostuneita nietoksia. Lopulta toinen linnuista nostaa kaulansa pystyyn ja katsoo ympärilleen. Silloin huomaan ne. No jopas jotakin, laulujoutsenpariskunta.

Toisen joutsenen nokka on visusti hartiahöyhenten suojissa. Pakkasta on kymmenen astetta. Nokassa ei ole höyhenpeitettä, joten sen kautta karkaa lämpöä.

Toinen herkkä kohta, koipipari isoine mustine räpylöineen, jää maatessa lämpöisen höyhenpeitteen suojiin. Vaikka ei sen puoleen, vesilintujen erikoislaatuinen verenkierto varmistaa sen, etteivät ne hevin palele jaloistaan. Räpylöihin matkalla oleva valtimoveri luovuttaa koipien kohdalla suuren osan lämmöstään ruumiin ulokkeista palaavalle laskimoverelle, joten räpylät säilyvät viileinä. Tämä varmistaa sen, etteivät räpylät luovuta liikaa elimistön lämpöä ulospäin, eivätkä myöskään jäädy kiinni jäähän.

Paksu valkea höyhenpeite puolestaan eristää kehon tehokkaasti ulkoilmasta. Tämän näen omin silmin kiikarin läpi: joutsenten selkää peittää ohut kuurakerros.

Korppien ja varisten tavoin joutsenpari on kiiruhtanut jään ja lumen keskelle varatakseen aikaisemmilta vuosilta tutun reviirin. Kun nälkä yllättää, kuten kylmän yön jälkeen joutuin käy, isot valkoiset siivet heilahtavat toimintaan ja kuljettavat jyrkät joutsenvartalot lähimmälle sulapaikalle aterioimaan. Tultuaan kylläisiksi joutsenet palaavat äänekäästi toittottaen jäiselle reviirilleen. Kuulutus ilmaisee pesimätontin sijainnin lajitovereille kilometrien päähän.

Laulujoutsen on suurimmassa osassa maata ensimmäinen muuttolintu, kevään sanansaattaja. Esimerkiksi pohjoissaamelaisilla alueilla maaliskuuta kutsutaan joutsenkuuksi, *njukcamánnu*. Laulujoutsen on hyvin karaistunut lintu, joka nykyään myös talvehtii meillä, jos vain sulaa vettä on tarjolla.

Jo muutaman päivän päästä näen järvellä seuraavan muuttolinnun, tällä kertaa komean juhlapukuisen harmaalokin. Siinäkään ei ole mitään yllättävää. Jo maaliskuussa pienempiä ja isompia harmaalokkiparvia alkaa matkata ilmojen teitä rannikolta kauas sisämaahan. Aina Järvi-Suomeen asti.

Lokit lentävät auroina tai jonoina korkealla taivaan kannella jäntevästi ja vakaasti kuin lentokonelaivuet. Välillä joku lokeista ojentaa kaulaansa ja kailottaa riemukkaasti kuin malttamatta odottaa perille pääsyä. Ilman äänimerkkiä moni lokkilentue jäisi ahkeraltakin taivaantähyjältä huomaamatta. Asiaan perehtymättömät erehtyvät usein luulemaan lokkiauroja kurjiksi.

Olisi hienoa tietää, mitä lokin päässä liikkuu kailotushetkellä. Jotain syvästi inhimillistä ja tunteikasta, uskoisin. Nyt näkemäni lokki ei kailota, vaan kaartaa ääneti pesimäluodon ohi ja laskeutuu jäälle. Se on kotona.

Harmaalokit ilmaantuvat mökkijärville paljon ennen muita luotopesijöitä. Yleensä isot harmaaselkäiset lokit saapuvat luodoille jo, kun järvi uinuu vielä tiukasti jääkannen alla. Särvin on silloin tiukassa. Usein sitä

ei ole lainkaan, vaan joutsenten tapaan lokkien on taivaltava joskus kaukanakin sijaitsevalle ruokailupaikalle — kuten jonkun isomman kaupungin jäteasemalle — ja sieltä sama matka takaisin pesimäluodolle. Päivästä toiseen, kelillä kuin kelillä. Vaihtoehtoja ei ole, jos aikoo pitää kiinni reviiristään.

Jotain erityistä ja hohdokasta ensimmäisten muuttolintujen näkemisessä aina on. Jok’ikinen kevät. Tunnetta ei laimenna lainkaan se, että olen tarkkaillut lintuja jo puoli vuosisataa suorastaan intohimoisesti. Mistään lintuharrastuksesta ei omalla kohdallani ole edes voinut puhua enää moneen vuosikymmeneen, vaan elämäntavasta, osasta elämäni, mielenmaisemaani, minuuttani.

Kun kohtaan kevään ensimmäiset muutto-

linnut, mieleen tulvahtaa valtava ryöppy riemua ja intoa. Mutta kummallisella tavalla myös aimo annos levottomuutta ja, harmillista kyllä, jopa jonkinlaista stressiä, joka syntyy siitä, että sitä vain haluaisi olla kaiken aikaa seuraamassa yhä uusien muuttolintujen saapumista takaisin tänne ugrien maille. Koska tämä on harvoin mahdollista, tuloksena on mielen konflikti. Parasta olisikin, kun voisi ottaa kevään vastaan ilman minkäänlaisia etukäteistoiveita ja liiallista odotusta. Olisi vain, katselisi ympärilleen ja antaisi kaiken tulla sellaisena kuin se on tullakseen.

”Katselen kotijärvelle juuri palanneita kuikkia. Pohdin, miltähän niistä tuntuu räpylöidä tutulla kotijärvellä kevään ensimmäisellä uintikierroksella yli puolivuotisen poissaolon jälkeen. Ja mitä kaikkea ne kierroksellaan tarkkailevat ja näkevät?”

MÖKKIJÄRVEN LINNUT vie meidät seuraamaan kuikkien, laulujoutsenten, kalalokkien, västäräkkien ja muiden mökkijärvillä asustavien lintujen elämää vuodenvaihteen eri aikoina. Runsasta tietomäärää elävöittävät tekijän omat havainnot ja kokemukset mökkilinnuista vuosikymmenten varrelta. Teksti on paitsi asiantuntevaa ja pohdiskelevaa myös värikästä ja tunteikasta.

Kirjan kuvitus on laadultaan ja monipuolisuudeltaan huippuluokkaa. Valokuvissa linnut näyttävät usein omassa kotiympäristössään, laajassa järvimaisemassa, mutta mukana on myös yksityiskohtaisia lähikuvia, hätkähdyttäviä tilannekuvia sekä herkkiä maalauksellisia muotokuvia.

Jokaisen linnuista kiinnostuneen mökkeilijän toivekirja!

Mauri Leivo on arvostettu pitkän linjan lintuharrastaja ja ammattiluontokuvaaja. Hänen edellinen kirjansa *Lehmilaitumilla* sai Lauri Jäntin tunnustuspalkinnon 2023. Aikaisempaan tuotantoon kuuluvat mm. *Kylän linnut* (2017), *Kuikka, alkulintu* (2012), *Kevätmuutto* (2009) sekä *Lintujärvi* (Vuoden luontokirja 2006). *Mökkijärven linnut* on Leivon yhdestoista teos.

www.docendo.fi
KL 56.8
ISBN 978-952-382-796-7

